

29.09.2020

Oppsummering fra møte i Østlandssamarbeidets Europaforum 18.09.20

Første møte i det nye Europaforum i Østlandssamarbeidet ble gjennomført som et fysisk møte i Viken fylkeskommunes lokaler i Galleri Oslo. 26 representanter fra politikk og administrasjon i fylkeskommunene på Østlandet deltok.

Nestleder i forumet, Gunn Marit Helgesen, ønsket alle velkommen til møte i leder, Anne-Marte Kolbjørnshus, sitt fravær. Helgesen orienterte kort om bakgrunnen for forumet og rammen for forumets arbeid. Forumet skal være en arena og et nettverk for drøfting av europapolitiske tema og spørsmål, kunne påvirke rammebetingelsene for fylkeskommunenes internasjonale arbeid ovenfor nasjonale myndigheter – både formelt og uformelt, gi større tyngde i lobbyarbeidet inn mot europeiske organisasjoner/institusjoner og bidra til kunnskaps- og erfaringsdeling mellom deltagerne.

Videre gav Gunn Marit Helgesen en presentasjon med fokus på europapolitisk arbeid og betydningen av fylkeskommunenes engasjement. Helgesen startet med å vise til at ikrafttredelse av EØS-avtalen i 1994 åpnet opp for at norske fylkeskommuner kunne være fullverdige medlemmer i europeiske regionale organisasjoner. Før dette var kun observatørstatus mulig. Kunnskap om EØS-avtalen er nødvendig for de folkevalgtes beslutningsprosesser – også på regionalt og lokalt nivå. Helgesen framhevet også mulighetene som EØS-avtalen gir gjennom programmer og prosjekter i Europa. Det internasjonale arbeidet i fylkeskommunene har to viktige dimensjoner ifølge Helgesen – den interessepolitiske dimensjon med påvirkning av utviklingen i Europa og den praktiske dimensjon med konkret samarbeid til beste for regional samfunnsutvikling på hjemmebane. Gunn Marit Helgesen la vekt på at internasjonalt samarbeid nå er viktigere enn noensinne og at demokratiet lider under at vi ikke kan møtes. Korona-situasjonen er utfordrende for samarbeid både her hjemme og ute. Store saker er på dagsorden og vi må diskutere og prioritere. Den økonomiske nedgangen er betydelig over hele Europa. Fylkeskommunene må bruke penger fra internasjonalt samarbeid til å løse sitt samfunnsoppdrag. Det kommer nye midler for perioden 2021-2027 og vi kan hente ut mer om vi er dyktige, har gode nettverk og relasjoner med regioner og aktører i Europa. Helgesen understreket også betydningen av å være medlem i ulike europeiske organisasjoner og nettverk. Vi må bruke alle mulighetene vi har og utvikle arbeidet videre.

Helgesens presentasjon kan leses her: <https://www.ostsam.no/wp-content/uploads/2020/09/Presentasjon-Gunn-Marit-Helgesen-180920.pdf>

Det var invitert flere sentrale eksterne innleder til dette første møte i Europaforum. Først ut var Tysklands ambassadør til Norge, Alfred Grannas. Som representant for det tyske formannskapet i EU høsten 2020 gav han forsamlingen en statusrapport fra Europa og EU. Han orienterte om formannskapets prioriteringer for sin periode – som har vært utviklet i en prosess i forkant med bred involvering. Det viktigste er å bidra til at EU kommer ut av pandemien – gjennom den

økonomiske pakken «Next Generation EU» og vedtak om langtidsbudsjettet for 2021-2027 (Multiannual Financial Framework – MFF) og gjennom felles avtale om vaksine. Enighet om langtidsbudsjettet bør komme i løpet av høsten for å ikke miste tid for oppstart av nye programmer fra 2021. Forhandlinger pågår med EU Parlamentet – der bl.a. rettsstatsmekanisme er et viktig tema. Dvs. i hvor stor grad utbetaling av midler fra EU skal knyttes til landenes respekt for EUs rettsprinsipper. Videre legges det stor vekt på å drive fram den grønne omstillingen – European Green Deal - og sosial inkludering. Ny politikk for migrasjonsområdet ventes fra EU-kommisjonen. 37% av MFF skal gå til grønn omstilling og 30% til digitalisering. Alt som berører budsjettet i EU, krever enstemmighet. Selv om det nå er forhandlinger med Europaparlamentet vil føringene fra den enigheten som ble oppnådd mellom stats- og regjerings-sjefene i EU-landene i juli ha stor betydning for det endelige kompromisset. Det er ikke noe alternativ til å bli enige og tiden jobber for å få på plass et budsjett i tide.

Ambassadør Grannas kom også inn på Brexit-forhandlingene og at disse er svært krevende. Ingen ønsker seg en No-deal, men EU forbereder seg for dette scenariet. Grannas nevnte også EU-kommisjonens president Ursula van der Leyens «State of the Union» tale holdt tidligere i uka. Spesielt trakk han fram nytt mål for reduksjon av CO2 til 55% innen 2030. Ut av koronaen skal det utvikles et grønnere og mer solidarisk EU. Videre skal EU være mer synlig i verden som et kontinent å regne med. Europa må opptre som en aktør for å ha en stemme i verden, så Ambassadør Grannas. Hvert land er hver for seg for lite opp mot store nasjoner som USA, Kina og Russland.

På spørsmål fra salen bekreftet Grannas at oppslutningen om EU er ganske stabil i Tyskland og at det er forståelse for at solidaritet og samarbeid er viktig.

Neste innleder var statssekretær Audun Halvorsen i Utenriksdepartementet (UD). Han tok for seg European Green Deal og hva denne betyr for Norge. Halvorsen innledet med å uttrykke glede for at fylkeskommunene jobber aktivt med Europa og understreket at UD ser på et godt samarbeid med fylkeskommunene som viktig. Europas grønne giv (European Green Deal) sees på som den viktigste avtalen siden Parisavtalen i 2015. Det er en ambisiøs plan for å oppfylle bærekraftsmålene og paris-avtalen samtidig som det er en vekststrategi for EU. Pandemien har ikke satt Green Deal på vent. EU har holdt framdriftsplanen og ulike strategier er lagt fram i 2020. Avtalen om Next Generation EU og langtidsbudsjettet viser også et ambisiøst EU. Norge vil bli påvirket gjennom EØS-avtalen. Norge har uttalt at de vil være en aktiv partner for EU i Green Deal. Innsatsområdene stemmer god overens med norske prioriteringer og med omstilling i norsk økonomi. Regjeringen har bl.a. planer om et veikart for hydrogen (som også EU har satt på dagsorden). Grønn verdiskaping er i fokus og Norge er en pådriver for lavutslipp i skipsfart og en nestor innen vannkraft. Halvorsen påpekte at alle nivåer må bidra om en skal lykkes – forvaltning, næringsliv og innbyggere. Regelverk som utvikles i lys av Green Deal vil kunne bli bindene gjennom EØS og UD er i gang med å se på hva dette vil bety for Norge. Dialog med aktuelle partner er viktig her og møtet i dag ble sett på som et viktig element i dialogen og for å videreføre det gode samarbeidet med fylkeskommunene på Østlandet gjennom Østlandssamarbeidet.

Til slutt i sitt innlegg kom Halvorsen inn på norsk program-deltakelse i EUs programmer for 2021-2027. Endelig informasjon om dette er både knyttet til enighet om EUs langtidsbudsjett og til framlegging av statsbudsjettet i oktober. Han satset på at det ble en avklaring i løpet av oktober så informasjon kan deles med oss.

Innlegget til statssekretær Halvorsen kan leses her: <https://www.ostsam.no/wp-content/uploads/2020/09/Ostlandssamarbeidets-Europaforum-18.9.20-Innlegg-statssekretaer-Halvorsen.pdf>

29.09.2020

Statssekretær Raymond Robertsen i KMD var neste innleder. Han viste til godt møte med nestleder Gunn Marit Helgesen i Østlandssamarbeidets Europaforum 21. august. Innledningsvis refererte Robertsen til UDs rapport om fylkeskommunenes internasjonale arbeid fra november 2016 (Lenke til rapporten: https://www.ostsam.no/wp-content/uploads/2020/09/UD-sluttrapport_fylkeskommunenes-europeiske-arbeid.pdf). Han la vekt på at internasjonalt arbeid må inngå i fylkeskommunenes strategier og at fylkeskommunene må ha en plan med sitt engasjement. At alle er medeiere i et Brusselkontor, ble framhevet positivt. Prioritering av ungdomsmedvirkning i det europapolitisk arbeidet ble løftet fram. Robertsen anbefalte å jobbe i organisasjoner og programmer for å styrke det internasjonale engasjementet. Interreg ble spesielt framhevet – og disse programmenes kobling med den grønne given vil være sentralt framover. Han bekreftet Regjeringens beslutning om å delta i Interreg 2021-2027 – i alle programmer. Videre gikk han igjennom kriteriene som er lagt til grunn for norsk deltakelse – herunder distriktsprofil, bredde i tematikk, minst mulig overlapp, forenklet forvaltning og at alle fylkeskommunene skal ha tilgang til Interreg. Prioriteringene i Interreg samsvarer godt med norsk politikk. KMD er opptatt av at alle trekkes med i programutviklingsarbeidet og bekreftet at KMD er aktive. Interreg er et verktøy for regional utvikling i Norge ifølge statssekretæren.

Statssekretær Raymond Robertsens innlegg kan leses her: <https://www.ostsam.no/wp-content/uploads/2020/09/Innlegg-RR-Ostlandssamarbeidet-final-18.9.2020.pdf>

Etter lunsj og litt muligheter for å mingle og snakke sammen var det tid for innlegg via video. Kai Böhme fra Spatial Foresight i Luxembourg hadde ikke mulighet til å være fysisk til stede som følge av reiserestriksjoner under koronaen. Böhme introduserte forsamlingen for arbeidet med å revidere Europas territoriale agenda (TA). Dette er et initiativ fra det tyske EU-formannskapet og ny TA vil bli vedtatt av regionalministrene i møte primo desember 2020. Han orienterte om bakgrunn med hensyn til hvorfor det er behov for en territoriell agenda i Europa og påpekte at utfordringene vi står i krever handling – på alle nivåer. Norge er med i arbeidet sammen med Island og Sveits. TA er en plattform og et rammeverk for utviklingen av Europa med utgangspunkt i et nedenfra og opp perspektiv (handlingene må foregå der utfordringene er). To hovedfokus legges til grunn – et mer rettferdig Europa og et grønnere Europa. Den nye TA skal følges opp gjennom diverse pilotprosjekt og Böhme gikk kort igjennom disse. En av pilotene ledes fra Norge og KMD. Pilotene skal respondere på krisen vi står i.

Kai Böhmes presentasjon kan leses her https://www.ostsam.no/wp-content/uploads/2020/09/TerritorialAgenda_Kai-Bohme-180920.pdf

Etter Böhmes introduksjon til territoriell agenda 2030 presenterte Jan Edøy fra KMD den norske piloten med fokus på «Small places matters». Her vil en bl.a. kapitalisere på prosjekter fra Interreg. Kunnskap skal være grunnlag for handling og det er ønskelig med et godt samarbeid med fylkeskommuner og kommuner. Østlandssamarbeidet ble invitert med i arbeidet med den norske piloten. Edøy viste til at pilotprosjektet også vil bli koblet til departementets arbeid med en tettsteds-strategi som er under utvikling. Han viste også til at livskvalitet er et tema på vei opp – særlig i lys av pandemien. Endringsvilje og verktøy for omstilling ble nevnt. For å få opp og gjennomført piloter under TA må en ta i bruk tilgjengelige virkemidler og programmer – da det ikke er noen egen pengesekk til TA. Deling av god praksis er en sentral basis. Attraktivitet for unge i distriktene vil være et sentralt moment i prosjektet.

Jan Edøys presentasjon kan leses her https://www.ostsam.no/wp-content/uploads/2020/09/Territorial_Agenda_Pilot_Norway-Jan-Edoy-180920.pdf

29.09.2020

Etter at alle innlederne hadde gitt møtedeltakerne god informasjon, kunnskap og påfyll var det satt av tid til diskusjon. Hva blir viktig framover? Hvordan skal vi jobbe for å lykkes?

Følgende punkt kom fram i denne delen av møtet:

- Nettverk ligger nede og det er liten aktivitet som følge av pandemien. Hvordan skal vi jobbe for å vedlikeholde nettverkene våre og delta i prosesser/bli involvert? Dette er et demokratisk problem. Demokrati kan ikke drives via teams! Makt kan bli flyttet til andre og mindre enheter. Tillitt bygger på relasjoner og møteplasser.
- Det ble signalisert stor interesse for å jobbe internasjonalt fra flere av fylkeskommunene. Det er viktig å bygge opp intern kunnskap og kompetanse nå i disse pandemi-tider for å være klare til å delta når det åpner seg igjen. Viken vil ha en temadag om internasjonalt arbeid i fylkestinget i oktober.
- Etablering av en felles plattform for samarbeid rundt europapolitikk og internasjonalt arbeid er positivt. Vi blir bedre sammen enn hver for oss! Refleksjoner angående overgangen fra det tidligere internasjonale fagpolitiske utvalget til et forum ble tatt opp. Viktig å få en god form på arbeidet i forumet.
- Aktuelt å ha søkelys på å skape aktivitet, bygge relasjoner, utnytte nettverk, tenke sammen og utveksle ideer sammen. Det kom forslag om en workshop for å se nærmere på hvordan vi kan jobbe nedenfra og opp til felles innsats og utnyttelse. Viktig å konkretisere hva vi jobber med og hvordan vi kan bruke europeisk samarbeid inn i fylkeskommunene.
- Tyskland er et viktig samarbeidsland og her må vi tenke utover samarbeidet med Schleswig-Holstein. Næring er en viktig motor.
- Brussel-miljøet er viktig for politisk påvirkning og for penger via programmer.
- Samarbeid med kommunene ble nevnt. Kommunene vil gjerne være med! Hvordan samarbeide med aktørene i fylkene i det internasjonale arbeidet? Små steder og større byers rolle.
- Vi bør ha en rød tråd i arbeidet – f.eks. Green Deal som basis. Herunder bio-økonomi, sirkulær økonomi, trygg mat og klima. Det må henge sammen det vi gjør lokalt opp til internasjonalt samarbeid. Hvordan skal Østlandet ta del i European Green Deal og den europeiske territorielle agenda?
- Fylkeskommunene deltar i ulike europeiske organisasjoner – nyttig å dele informasjon og snakke sammen på tvers av organisasjonene. Dette vil være aktuelt område for forumet å ta tak i og utvikle.
- Vi må finne en form på hvordan vi skal jobbe og sørge for bred deltakelse og jobbe systematisk.
- Ungdomsdimensjonen i det europapolitiske arbeidet er viktig, og den må vi jobbe videre med og ta på alvor. Ungdom kan bidra positivt inn. Kan inviteres med i en tenkegruppe for å planlegge neste samling.
- Vi må ikke bare ha fokus på EU-systemet, men også - spesielt i lys av Brexit - ha Europa som basis og ta med land utenfor EU.
- Neste møte ønskes som en workshop der en setter av god tid – lunsj til lunsj med overnatting ble foreslått. Uformelt samkvem er viktig for god dialog og å bygge forumet sammen. Deltakerne bør få «hjemmelekse» til samlingen slik at flere kan bidra med innspill til arbeidet.

Vi må sammen finne en god form på hvordan vi skal jobbe. KMD vil gjerne delta (adm.) Kan kobles opp mot piloten innen den territoriale agenda. 29.09.2020

Anbefaling fra forumet til neste møte – konklusjon etter diskusjonsrunden

Det bør planlegges og gjennomføres en workshop i regi av Østlandssamarbeidets Europaforum over nyttår (februar/mars). Hensikten med en slik workshop er å drøfte hvordan fylkeskommunene best skal utvikle Europaforum som felles arena for politikkovervåking, påvirkning og dialog, samt hva det er viktig å sette søkelys på/jobbe med framover og hvordan vi bør jobbe for å lykkes og spille hverandre gode.

Samlingen gjennomføres fra lunsj til lunsj med tid både til møte og uformell dialog med middag på kvelden. Workshopen må forberedes godt og det er spesielt viktig at fylkeskommunene tildeles en 'hjemmelekse' til møtet.

En politisk tenke-gruppe, der forumets politiske ledelse inngår, bør etableres for å bidra i forberedelsene.

Møteleder Gunn Marit Helgesen takket alle for frammøtet og gode innspill og ønsket vel hjem og god helg. Møtet ble avsluttet kl. 13:45.